Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Asiantuntijalausunto

17.2.2026

EU/82/2026
EU/82/2026-MMM-3

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Asiantuntijalausunto: Maa- ja metsätalousvaliokunta 18.2.2026 klo 10:30 / U 70/2025 vp

U 70/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan aluekehitysrahaston, mukaan lukien Euroopan alueellinen yhteistyö (Interreg), koheesiorahaston ja Euroopan sosiaalirahaston perustamisesta osana kansallista ja alueellista kumppanuussuunnitelmaa sekä aluekehityksen ja laadukkaisiin työpaikkoihin, osaamiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen vuosiksi 2028–2034 myönnettävän unionin täytäntöönpanoedellytyksistä (koheesiopolitiikan asetusehdotukset 2028–2034)

Asiantuntijalausunnossa on pyydetty kuvaamaan valiokunnan toimialan kannalta 1) olennaiset muutokset nykyiseen rahoituskauteen verrattuna ja arviota siitä, 2) miten rahoitusinstrumentteja voidaan jatkossa parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntää Suomessa. Maa- ja metsätalousministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Maa- ja metsätalousministeriö toteaa, että Suomi on yksi EU:n maaseutumaisimmista maista. Suomessa maatalous ja maaseudun kehittäminen muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden. Uudella EU-rahoituskaudella maataloudelle osoitetaan erillistä yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) rahoitusta, kun taas monet maaseudun kehittämistoimet kuten maaseudun pk-yritysten tukeminen, kylien kehittäminen ja laajakaistan rakentaminen, ovat jatkossa YMP:n ulkopuolella ja joutuvat kilpailemaan muun rahoituksen, erityisesti aluekehitysrahoituksen, kanssa. Leader-toiminta jatkuu, ja se on säädösehdotuksen perusteella pakollinen toimenpide, mutta siihen ole osoitettu erillistä rahoitusta. Tämä on merkittävä muutos aiempaan verrattuna.

Maaseudun elinkeinot muodostavat monipuolisen ja taloudellisesti tärkeän kokonaisuuden. Maatalousyritysten lisäksi maaseudun elinvoimaa ylläpitävät lukuisat muut yritykset ja yhteisöt, joiden toiminta vahvistaa huoltovarmuutta ja luo työtä sekä innovaatioita. Monen maatalousyrittäjän toimeentulo perustuu myös tilan ulkopuoliseen palkkatyöhön.

Koska kuulemisen kohteena olevat rahastot eivät kohdistu maatalouteen, on tärkeää varmistaa, että Suomen kumppanuussuunnitelmassa turvataan maaseutualueiden pk-yritysten tasapuoliset kehittämismahdollisuudet muiden alueiden rinnalla sekä maaseudun yleisten kehittämishankkeiden ja infrastruktuuri-investointien rahoitus. Maaseutualueiden asuttuna pitäminen ja elinvoimaisuus ovat Suomelle lisäksi turvallisuuskysymys. YMP:n maaseuturahoitus on perinteisesti kohdentunut muun muassa pienteollisuuteen, matkailuun, uusiutuvaan energiaan, biotalouteen sekä maataloustuotteiden jalostukseen, jota ei ole tuettu EAKR:n rahoituksella. Näillä aloilla on edelleen merkittävää kasvupotentiaalia.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi

Valtioneuvoston linjausten (U 53/2025) mukaan:

- komission asetusehdotuksen laaja toimenpidevalikoima maaseudun kehittämiseen on hyvä asia
- kumppanuussuunnitelman tulisi jatkossakin mahdollistaa monipuolinen maaseudun kehittäminen
- maaseutuelinkeinojen kestävää monipuolistamista on tärkeää edistää
- Leader-toiminnan on tarkoituksenmukaista jatkua nykyisen kaltaisena
- kumppanuusperiaate ja johdonmukainen, hallinnollisesti selkeä kokonaisuus ovat tärkeitä

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta (MmVL 32/2025 vp) on korostanut monipuolisen maaseuturahoituksen tarvetta. Muita maaseudun kehittämistoimia on perusteltua rahoittaa YMP:n ulkopuolisista lähteistä.

EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisio (U 55/2025 vp ja E 6/2025 vp) vuoteen 2040 tarjoaa maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan hyvän perustan maaseudun kehittämisen tavoitteille kumppanuussuunnitelmassa. Vision pohjalta voisi esimerkiksi muodostaa kumppanuussuunnitelmaan oman maaseutukappaleen, johon kohdennetaan rahoitusta ja jonka toimenpiteet sovitetaan yhteen EAKR:n ja ESR:n kanssa.

E 6/2025 vp mukaisesti maaseudun elinvoiman turvaaminen edellyttää, että tuetaan myös maatalouden ulkopuolisia yrityksiä ja yhteisöjä. Biotalouden investoinnit, yritystoiminta eri toimialoilla sekä maaseudun kriittisen infrastruktuurin, kuten laajakaistan ja vesihuollon parantaminen ovat erityisen tärkeitä.

EU:n maaseuturahoitus sekä EAKR- ja ESR-rahoitus ovat usean rahoituskauden ajan täydentäneet toisiaan esimerkiksi pk-yritysten kehittämisessä, innovaatiotoiminnassa, työllisyyden parantamisessa ja osaamisen vahvistamisessa. Jatkossa ESR:n kautta voisi tukea kohdentaa aiempaa vahvemmin yritysten osaamisen kehittämiseen ja palveluihin, joilla pystyttäisiin vaikuttamaan liiketoiminnalliseen osaamiseen.

Kumppanuussuunnitelman laadinta olisi aiempaa laajempi ja hallinnollisesti vaativampi prosessi, joka edellyttää hallinnon toimintatapojen tarkastelua ja vastuunjakojen selkeyttämistä (U 55/2025 vp). Valtioneuvoston tavoitteena on, että niin kestävä kaupunkikehittäminen kuin maaseudun ja alueiden kehittämistoimetkin turvattaisiin, synergiaetuja hyödyntäen.

Myös sillä on merkitystä, millaista maaseutualueiden määritelmää kumppanuussuunnitelmassa käytetään. Rahoituksen kohdentumisessa on tärkeää, että maaseutualueiden määritelmä on tarkkarajainen. Kansallinen kaupunki–maaseutuluokitus on osoittautunut toimivaksi välineeksi rahoituksen ohjaamisessa juuri ydin- ja harvaan asutuille maaseutualueille.

Nykyisessä hallintomallissa synergiaetuja on syntynyt siitä, että EAKR- ja EU:n maaseuturahaston tukia on käsitelty koordinoidusti elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksissa, nykyisissä elinvoimakeskuksissa, joissa on vahvaa osaamista monialaisesta maaseudun kehittämisestä ja asiantuntemusta käsitellä merkittäviä elinkeinollisia investointeja ja muita pk-yritysten kehittämistoimia ja tarjota palveluita. Lisäksi Leader-toiminta on tehokkaasti tukenut paikallisesti maaseudun yritystoimintaa, kylien kehittämistä ja paikallisia yhteisöjä.

Tutkimusten mukaan paikallinen kansalaistoiminta lisää yhteiskunnan resilienssiä. Tulevalla rahoituskaudella yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen eli CLLD-toimintamallin kautta voidaan edelleen toimia maaseudun ja kaupungin rajat ylittäen, ja halutessa laajentaa mallia myös kaupunkeihin.